

Parafie i kościoły polskie w Stanach Zjednoczonych

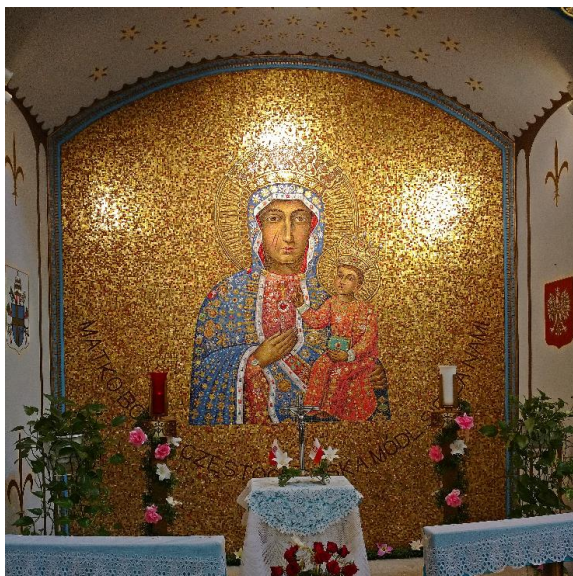
Projekt badawczy

Projekt badawczy *Ośrodka Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*, realizowany przez *Towarzystwo Przyjaciół Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*. Dofinansowany ze środków z Programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego *Ochrona Dziedzictwa Kulturowego za Granicą*.

Głównymi patronami projektu są Wicepremier, prof. Piotr Gliński – Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz ks. bp dr Wiesław Lechowicz – Delegat Komisji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej.

W 2016 roku obchodziliśmy 1050. rocznicę chrztu Polski. Wśród cennych inicjatyw, w tym naukowych, ukazujących fundamentalny wkład chrześcijaństwa w rozwój kultury polskiej oraz proces kształtowania się świadomości narodowej Polaków, została podjęta inicjatywa, która ma na celu ukazanie owoców tego fenomenalnego związku chrześcijaństwa i polskości oddziałujących na dziedzictwo duchowe i kulturowe świata.

Piękną i mało znaną kartą tych dziejów jest wkład Polaków w rozwój Kościoła Katolickiego na terenie Stanów Zjednoczonych. Nasi rodacy emigrując za ocean w XIX i XX wieku, wśród podstawowych potrzeb, jakie pragnęli realizować w nowych miejscach osiedlenia częstokroć na pierwszym miejscu stawiali posiadanie „polskiej” świątyni, aby móc w ojczystej atmosferze kultu maryjnego czy czczonych w rodzinnych stronach świętych realizować praktyki

religijne. Miejsca te przesiąknięte polską perspektywą konfesyjną, historyczną i językową, stawały się niejako automatycznie lokalnymi „ambasadami” wolnej Polski.

W tym elemencie wielonarodowych procesów emigracyjnych na terenie Stanów Zjednoczonych, nasi rodacy pozostawili wiele materialnych śladów życia duchowego i kulturotwórczego fundamentalnie istotnych dla dumy narodowej Polski i Stanów Zjednoczonych. Polacy osiedlający się w Stanach Zjednoczonych niezależnie od okoliczności dziejowych, utworzyli ponad 800 placówek duszpasterskich, wznosząc kilkaset nowych świątyń oraz pozostawiając wiele śladów polskości w świątyniach już zastanych. Te parafie i kościoły stawały się ważnymi ośrodkami kultury narodowej i oświaty, gdyż oprócz pięknych świątyń budowano i prowadzono przy nich szkoły czy lokalne centra kultury polskiej.

Przykładem skali i wyjątkowości tych działań jest chociażby blisko 50 tzw. polskich katedr. W ostatnim czasie jedna z nich – kościół św. Jana Kantego w Chicago – w ramach konkursu Church Madness 2016 została uznana za najpiękniejszą świątynię w USA.

W ostatnich latach w wyniku spadku napływu Polaków do USA i jednocześnie nasilenia się migracji wewnętrznych, wiele z tych parafii i świątyń przechodzi w ręce hispanojęzycznych katolików lub zostaje definitywnie zamkniętych. Dlatego też istnieje pilna konieczność niezwłocznego opisu tych wspólnot i dogłębnej inwentaryzacji obiektów – włącznie z zabezpieczeniem różnych kategorii materiałów archiwalnych oraz stworzeniem bazy „oral history” odnoszącej się do tych zagadnień, a następnie opracowania i udostępnienia tej wielowymiarowej dokumentacji szerokiemu gronu odbiorców w formie drukowanej i elektronicznej. Aby ten cel osiągnąć przygotowaliśmy narzędzia informacyjne, które będą usprawniać gromadzenie tych wielowątkowych danych. Jednak niezastąpionym ogniwem w tym przedsięwzięciu są ludzie, ze szczególnym uwzględnieniem duszpasterzy naszych rodaków, którzy pełnią funkcję koordynatorów merytorycznych na terenie poszczególnych diecezji wchodzących w skład Konferencji Episkopatu Stanów Zjednoczonych. Pierwszy etap projektu odnosi się do świątyń z kategorii „Polish Cathedrals”.

W ostatnich latach w wyniku spadku napływu Polaków do USA i jednocześnie nasilenia się migracji wewnętrznych, wiele z tych parafii i świątyń przechodzi w ręce hispanojęzycznych katolików lub zostaje definitywnie zamkniętych. Dlatego też istnieje pilna konieczność niezwłocznego opisu tych wspólnot i dogłębnej inwentaryzacji obiektów – włącznie z zabezpieczeniem różnych kategorii materiałów archiwalnych oraz stworzeniem bazy „oral history” odnoszącej się do tych zagadnień, a następnie opracowania i udostępnienia tej wielowymiarowej dokumentacji szerokiemu gronu odbiorców w formie drukowanej i elektronicznej. Aby ten cel osiągnąć przygotowaliśmy narzędzia informacyjne, które będą usprawniać gromadzenie tych wielowątkowych danych. Jednak niezastąpionym ogniwem w tym przedsięwzięciu są ludzie, ze szczególnym uwzględnieniem duszpasterzy naszych rodaków, którzy pełnią funkcję koordynatorów merytorycznych na terenie poszczególnych diecezji wchodzących w skład Konferencji Episkopatu Stanów Zjednoczonych. Pierwszy etap projektu odnosi się do świątyń z kategorii „Polish Cathedrals”.

Jesteśmy przekonani, że wykonawcy projektu posiadający kilkudziesięcioletnie doświadczenie w tej materii (np. Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie, red. E. Walewander, t. 1-2, Lublin 1992-1993) i profesjonalny zespół badawczy gwarantują rzetelny efekt podjętych wysiłków, które zaowocują uświadomieniem jak najszerszemu gronu odbiorców, jak ogromny wkład duchowy

i cywilizacyjno-kulturowy wnieśli nasi rodacy, którzy swoje losy wpleli w historię Stanów Zjednoczonych.

W grudniu 2017 roku został zakończony pierwszy etap projektu „Parafie i kościoły polskie w USA”. Pracami 8 osobowego zespołu naukowców z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (dr Paweł Sieradzki), Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (prof. Katarzyna Chrudzimska-Uhera, prof. Anna Sylwia Czyż, dr Bartłomiej Gutowski), a także historyków i socjologów z USA (s. Genowefa Potaczała MChr, ks. dr Stanisław Flis) kieruje prof. Jacek Gołębiowski. Przeprowadzili oni szczegółową inwentaryzację fotograficzną i źródłową 22 parafii z kategorii „Polish Cathedrals”, zlokalizowanych na terenie metropolii Chicago. Objęła ona najcenniejsze parafie i kościoły, m. in.: Św. Stanisława Kostki, Św. Trójcy, Św. Jana Kantego, Matki Bożej Anielskiej, Św. Barbary, Św. Michała Archanioła, etc.

Trudno uwierzyć, że te ogromne i bogato zdobione świątynie zbudowali emigranci, którzy przybyli do Ameryki „za chlebem”. Liczba parafian sięgająca nawet od 10 do 40 tys. wiernych oraz liczba stowarzyszeń i bractw działających przy jednej parafii, często przekraczająca 100 organizacji, obrazuje skalę zaangażowania naszych rodaków w życie religijne i utrzymanie polskości za granicą. Zachowanie języka polskiego i wiary katolickiej było fundamentem spajającym polską diasporę.

Wyniki prac pierwszego etapu zostały zaprezentowane podczas dwóch konferencji naukowych zorganizowanych w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II (1 grudnia 2017) i w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (8 grudnia 2017). Towarzyszyła im wystawa fotografii obrazujących piękno „Polskich Katedr”, autorstwa Norberta Pivowarczyka fotografika współpracującego z zespołem. Zrealizowane zostały wszystkie założone cele, dzięki wsparciu MKiDN zabezpieczono poprzez digitalizację wiele cennych materiałów źródłowych

związanych z istnieniem i działalnością szczególnie ważnych centrów kultury polskiej w Chicago. Ponadto dzięki inwentaryzacji fotograficznej uzyskano kilka tysięcy fotografii ilustrujących architekturę i wystrój obiektów sakralnych, szkół i cmentarzy.

Efekty badań są na bieżąco wprowadzane na stronę internetową poświęconą polskim parafiom i kościołom w Stanach Zjednoczonych – **kosciolypolskiewusa.com**. Przeprowadzona szczegółowa inwentaryzacja umożliwi prowadzenie dalszych badań naukowych, które zaowocują monografiami, syntezami, leksykonami i albumami prezentującymi imponujący dorobek kultury polskiej w Stanach Zjednoczonych.

Owocna kontynuacja szeroko zakrojonych badań, o których powyżej wspomniano jest uwarunkowana włączeniem się w nie polskiej społeczności w Stanach Zjednoczonych, poprzez pomoc w pozyskaniu materiałów o charakterze archiwalnym odnoszącym się do dziejów polskich parafii (dokumenty rękopiśmienne, fotografie archiwalne, księgi jubileuszowe parafii i kapłanów, księgi pamiątkowe). Równie nieodzownym dla rozwoju tego projektu badawczego jest wsparcie finansowe, do którego zachęcamy sponsorów instytucjonalnych, jak i osoby prywatne.

Zespół badawczy.

Do lewej: dr Bartłomiej Gutowski, prof. Katarzyna Chrudzimska-Uhera, s. mgr Genowefa Potaczała MChr, prof. Anna Czyż, prof. Jacek Gołębiowski – kierownik projektu, mgr Norbert Piwowarczyk, dr Paweł Sieradzki

Komitet Honorowy projektu:

ks. bp dr Wiesław Lechowicz

Delegat KEP ds. Emigracji Polskiej

prof. Piotr Gliński

Wiceprezes Rady Ministrów, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Frank Spula

Prezes Kongresu Polonii Amerykańskiej

ks. Paweł Bandurski TChr

Prowincjał Prowincji Północnoamerykańskiej

Towarzystwa Chrystusowego pw. Królowej Polonii Zagranicznej

s. dr Ewa Kaczmarek MChr

Przełożona Generalna Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla dla

Polonii Zagranicznej

prof. Przemysław Czarnek

Wojewoda Lubelski

ks. Mirosław Król

Kanclerz Zakładów Naukowych w Orchard Lake

prof. Magdalena Charzyńska-Wójcik

dziekan Wydziału Nauk Humanistycznych KUL

ks. Zdzisław Torba

proboszcz St. Ferdinand Parish w Chicago

Rada Naukowa projektu

prof. Jacek Gołębiowski, *dyrektor Ośrodka Badań nad Polonią i
Duszpasterstwem Polonijnym KUL (przewodniczący Rady Naukowej)*

prof. Zbigniew Bania (UKSW)

prof. Mieczysław Ryba (KUL/WSKSiM)

prof. Richard Sokolowski (University of Ottawa)

prof. Cezary Taracha (KUL)

ks. prof. Jan Walkusz (KUL)

ks. dr Tomasz Adamczyk (KUL)

ks. dr Stanisław Flis (Central Archives of Polonia)

ks. dr Roman Nir (Instytut Historii i Archiwistyki Polonijnej w Chicago)

Daniel Pogorzelski (Northwest Chicago Historical Society)

dr Paweł Sieradzki (KUL)

ks. dr Sławomir Zych (KUL)

Wykonawcy projektu:

prof. Jacek Gołębiowski – kierownik projektu (KUL)

prof. Katarzyna Chrudzimska-Uhera (UKSW)

prof. Anna Sylwia Czyż (UKSW)

dr Bartłomiej Gutowski (UKSW)

dr Paweł Sieradzki – sekretarz naukowy projektu (KUL)

s. mgr Genowefa Potaczała MChr – koordynator projektu w USA

mgr Norbert Piwowarczyk – fotografik

Zachęcamy do kontaktu:

e-mail: info@kosciolypolskiewusa.com
tel. +48 500 175 429

Prosimy o wsparcie projektu:

Zarząd Główny
Towarzystwa Przyjaciół KUL
ul. Chopina 29, 20-023 Lublin

PKO BP II O/Lublin
63 1020 3150 0000 3502 0002 9165

albo

BANK Pekao S.A. Lublin
21 1240 5497 1111 0000 5005 3593

Tytuł wpłaty: Kościoły polskie w USA